

DRAGOȘ-ALEXANDRU SITARU

DREPTUL COMERȚULUI INTERNAȚIONAL

DRAGOȘ-ALEXANDRU SITARU

Doctor în drept

Profesor universitar la Facultatea de Drept a Universității din București

Arbitru la Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă

Camera de Comerț și Industrie a României

Avocat, membru al Baroului București

DREPTUL COMERȚULUI INTERNAȚIONAL

– TRATAT –

PARTEA GENERALĂ

Ediția a II-a, revizuită și adăugită

Universul Juridic

București

-2017-

TITLUL I

PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA COMERȚULUI INTERNAȚIONAL ȘI DREPTULUI COMERȚULUI INTERNAȚIONAL

CAPITOLUL 1

COMERȚUL INTERNAȚIONAL, CA FAPT SOCIAL ȘI JURIDIC

SUBCAPITOLUL 1

Noțiunea și importanța comerțului internațional. Poziția României în cadrul comerțului internațional

Secțiunea 1

Noțiunea și importanța comerțului internațional

1. Accepțiunile noțiunii de comerț internațional

Noțiunea de comerț internațional este susceptibilă de două accepțiuni, una restrânsă, care cuprinde sensul tradițional al acestei noțiuni, și una largă, care include și formele moderne de desfășurare a relațiilor economice internaționale.

a) *Stricto sensu*, comerțul internațional cuprinde totalitatea operațiunilor de import și export cu mărfuri, lucrări și servicii pe care le desfășoară persoane fizice și/sau juridice având calitatea de subiecte ale dreptului comerțului internațional, cu parteneri de naționalitate străină sau cu bunuri aflate în tranzit internațional (operațiuni pe piețe străine).

Privit în acest sens, comerțul internațional aparține, în esență, fazei economice a distribuției mărfurilor, care constituie etapa intermediară a ciclului economic, plasată între producție și consumație¹, cu precizarea că, în acest caz, distribuția are loc, prin ipoteză, peste frontierele unui stat.

Comerțul internațional, privit în accepțiunea sa restrânsă, îmbracă pe planul dreptului forma actelor și faptelor de comerț internațional (propriu-zise)². Dintre actele de comerț internațional, cele mai importante – ca frecvență și sferă de cuprindere – sunt

¹ A se vedea, pentru accepțiunea juridică a noțiunii de comerț, în general, care include activități de producere și circulație (distribuție) a mărfurilor, executarea de lucrări și prestarea de servicii, St.D. Cârpenaru, *Tratat de drept comercial român*, ed. a 4-a, E.U.J., 2014, p. 11-12. Această accepțiune se aplică *mutatis mutandis* și în comerțul internațional.

² A se vedea, pentru actele și faptele de comerț internațional (propriu-zis), *infra*, acest titlu, C. 2, S. 2.

contractele de comerț internațional („clasice”), care constituie una dintre instituțiile centrale ale acestei materii. În cadrul contractelor, locul central îl ocupă contractul de vânzare internațională de mărfuri.

Această accepțiune restrânsă a noțiunii pe care o definim este cea mai apropiată de sensul etimologic al cuvântului „comerț”, provenit din termenul latin „*commercium*”, care, la rândul său, este o juxtapunere a cuvintelor „*cum merx*”, care exprimă noțiunea de operațiuni efectuate „cu marfa” (*merx, mercis* înseamnă marfă).

b) În epoca modernă, comerțul internațional a depășit însă cadrul tradițional al acestei noțiuni, el înglobând o multitudine și o extremă varietate de operațiuni care se referă numai indirect la marfă și care sunt cuprinse, de regulă, în noțiunea de **cooperare economică internațională**.

Cooperarea economică internațională este un ansamblu de relații de conlucrare între două sau mai multe persoane fizice și/sau juridice aparținând unor state diferite, care nu implică în mod necesar un transfer de marfă (o executare de lucrări sau prestare de servicii) peste frontieră, ci au ca scop realizarea, prin eforturile conjugate ale partenerilor, a unor operațiuni conexe celor de comerț (propriu-zis), eșalonate, de regulă, pe perioade de timp determinate, în producție sau în sfera neproductivă, în scopul obținerii unor avantaje reciproce¹.

Prin includerea, alături de formele clasice, a operațiilor de cooperare economică internațională, noțiunea de comerț internațional capătă un sens larg (*lato sensu*)².

Operațiunile la care ne referim se prezintă, pe plan juridic, sub forma actelor și faptelor de cooperare economică internațională³. Acestea se concretizează, de regulă, la nivelul relațiilor dintre persoanele fizice sau juridice din diferite state, prin contractul de cooperare economică internațională – atunci când îmbracă o formă exclusiv contractuală – sau prin contractul de constituire a unei societăți de comerț, atunci când forma juridică este contractuală și instituțională (duce la constituirea sau modificarea unei persoane juridice).

2. Comerțul internațional, fapt social indispensabil în epoca modernă și contemporană

Epoca modernă, dar mai ales cea contemporană au generat dezvoltarea, diversificarea și specializarea fără precedent a producției de mărfuri și a serviciilor. În aceste condiții, realizarea exclusiv prin mijloacele proprii ale unui stat a întregii game de produse și servicii necesare pentru satisfacerea necesităților sale economice și sociale a devenit practic imposibilă sub aspect tehnic și oricum ineficientă din punct de vedere economic. S-a creat astfel o interdependență între economiile naționale ale diferitelor țări, ceea ce a constituit fundamentul schimburilor economice internaționale.

¹ A se vedea, în acest sens, A. Constantinescu, termenul „Cooperare economică internațională”, în D.J.C.E., p. 130.

² În literatura de specialitate, pentru a exprima sensul larg al noțiunii de comerț internațional, se folosește uneori noțiunea de colaborare economică internațională. A se vedea, în acest sens, A. Constantinescu, termenul „Colaborare economică internațională”, în D.J.C.E., p. 88-89.

³ A se vedea *infra*, acest titlu, C. 2, S. 2.

În zilele noastre, interdependențele economice dintre statele lumii s-au adâncit ca urmare a procesului de globalizare, care se exprimă, în mod esențial, prin internaționalizarea producției și a tehnologiilor, a piețelor de mărfuri, de servicii și de capitaluri, creșterea complexității și diversității producției, comerțului și desfacerii, dezvoltarea și sporirea fără precedent a rapidității transporturilor și telecomunicațiilor, inclusiv prin expansiunea comerțului electronic¹.

În afara rolului său economic, comerțul internațional constituie un important factor de promovare a înțelegerii și colaborării între națiuni, un instrument esențial al întăririi climatului de încredere, securitate și pace în lume. De aceea, comerțul internațional poate fi calificat ca un adevărat „mesager al păcii”.

3. Principalele coordonate ale comerțului internațional și poziția României în cadrul acestuia

O sinteză asupra situației comerțului internațional este efectuată, mai ales, prin rapoartele anuale ale Organizației Mondiale a Comerțului, cu sediul la Geneva².

În ceea ce privește comerțul exterior al României, principalele coordonate în materie se regăsesc, mai ales, în Anuarul Statistic al României, publicat de Institutul Național de Statistică al României³.

Secțiunea a 2-a

Cadrul juridic general al participării României la comerțul internațional

4. Aspecte generale

Cadrul juridic general al participării României la relațiile comerciale internaționale este constituit, sub aspect instituțional, din ansamblul organizațiilor internaționale cu atribuții în domeniul comerțului mondial la care România este parte, iar, din punctul de vedere al conținutului său, din sistemul principiilor și regulilor care guvernează aceste relații.

Sub aspect formal juridic, acest cadru este reglementat prin acordurile internaționale, multilaterale sau bilaterale, pe care România le-a încheiat, mai ales începând din anul 1990.

¹ A se vedea, pentru unele aspecte privind fenomenul de globalizare a economiei mondiale și consecințele sale pe planul comerțului internațional: D. Mazilu, *Globalizarea și comerțul mondial. Adâncirea interdependențelor economice. Instituții ale globalizării în comerțul mondial. Nevoia armonizării intereselor tuturor țărilor*, în R.D.C. nr. 7-8/2000, p. 228-239; *idem*, *Globalizarea și integrarea europeană. Impactul asupra schimburilor economice și raporturilor juridice de comerț internațional*, în R.D.C. nr. 4/2001, p. 136-147.

² A se vedea, pentru Statisticile Comerțului Internațional, publicate de O.M.C., în https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm.

³ Pentru Anuarul Statistic al României pe anul 2016, a se vedea cap. 18 („Comerț internațional cu bunuri”), în http://www.insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/anuar_statistic_cd_serii_de_timp.pdf.

Clasificăm *ad-hoc* aceste acorduri în: a) acorduri cu vocație universală, b) acorduri cu vocație general-europeană, încheiate după 1990, c) acorduri decurgând din calitatea României de membru al U.E. și d) alte acorduri privind participarea României la comerțul internațional, urmând a menționa, în cadrul fiecărei categorii, numai pe acelea pe care le considerăm fundamentale.

5. Acorduri internaționale cu vocație universală

5.1. Instituții specializate ale O.N.U.

În cadrul O.N.U. funcționează mai multe instituții a căror activitate privește comerțul mondial, cum ar fi UNCTAD (Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare), FAO (Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură), UNIDO (Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială), PNUD (Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare) etc.

5.2. G.A.T.T. și Organizația Mondială a Comerțului

Acordul General pentru Tarife și Comerț (General Agreement on Tariffs and Trade – G.A.T.T.) a fost semnat de 23 de state la Geneva la 30 octombrie 1947 și a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1948. Protocolul de aderare a României la G.A.T.T. a fost semnat la 15 octombrie 1971 și ratificat prin D.C.S. nr. 480/1971¹.

Potrivit preambulului Acordului, scopul G.A.T.T. a fost reducerea substanțială a tarifelor vamale și a altor obstacole în calea comerțului mondial, precum și eliminarea preferințelor, pe bază de reciprocitate și avantaj mutual. În perioada 1949-1994, în cadrul G.A.T.T. s-au desfășurat șapte runde de negocieri comerciale multilaterale între statele membre.

Ca rezultat al ultimei runde de negocieri din cadrul G.A.T.T., Runda Uruguay (1986-1994), s-a încheiat Acordul de la Marrakech privind constituirea Organizației Mondiale a Comerțului (O.M.C.)², la 15 aprilie 1994.

Acordul a fost semnat, în momentul adoptării sale, de 119 state, iar în momentul de față Organizația are peste 150 de membri. Acordul a fost ratificat de România prin Legea nr. 133/1994³.

¹ Publicat în B.O. nr. 9/1972.

² A se vedea, pentru Organizația Mondială a Comerțului (*World Trade Organization*), <http://www.wto.org/index.htm>. A se vedea, ca studii generale în materie: C.L. Popescu, *Organizația Mondială de Comerț (O.M.C.)*, în R.D.C. nr. 3/1995, p. 85-89; D. Mazilu, *Organizația Mondială a Comerțului – între obiectivele programatice și contestația publică*, în R.D.C. nr. 2/2000, p. 110-121; B. Stoica, *Organizația Mondială a Comerțului – Structură, istorie și perspective. România și O.M.C. Instrumente de apărare comercială din perspectiva acordurilor Organizației Mondiale a Comerțului (Proceduri și măsuri antidumping și compensatorii, măsuri de salvagardare)*, în R.D.C. nr. 3/2003, p. 138-158; A.T. Stoica, *Sistemul de drept O.M.C. – Regimul juridic al dumpingului în comerțul internațional cu bunuri*, în R.D.C. nr. 10/2004, p. 103-113; J. Béguin, M. Menjucq (coord.), *Droit du commerce international*, ed. a 2-a, E. Litec, Paris, 2011, p. 35-37 și 91-123.

³ Publicată în M.O. nr. 360/1994.

Acordul de la Marrakech a înlocuit G.A.T.T. 1947, dar în art. XVI alin. (1) din Acord se prevede că O.M.C. se va ghida după deciziile, procedurile și practicile obișnuite ale părților contractante la G.A.T.T. 1947 și organelor constituite în cadrul G.A.T.T. 1947, cu excepția dispozițiilor contrare din Acord sau din acordurile comerciale multilaterale.

Scopul Acordului, menționat în preambulul său, este acela de a pune în aplicare un sistem comercial multilateral integrat, care să înglobeze G.A.T.T. 1947, rezultatele eforturilor de liberalizare a comerțului internațional întreprinse până în acel moment, precum și toate rezultatele negocierilor comerciale multilaterale din Runda Uruguay.

O.M.C. s-a constituit ca organism independent de O.N.U., cu scopul de a servi drept cadru instituțional comun pentru desfășurarea relațiilor comerciale dintre membrii săi (conform art. II din Acord).

Potrivit art. III din Acord, O.M.C. are cinci funcții de bază: a) facilitează punerea în aplicare, administrarea și funcționarea acordurilor negociate în cadrul Rundei Uruguay și a acordurilor ulterioare, fiind o organizație cu rol esențial în liberalizarea comerțului; b) reprezintă un forum de negociere pentru statele membre cu privire la relațiile lor comerciale multilaterale și la problemele vizate de acordurile negociate; c) oferă un cadru optim pentru soluționarea diferendelor comerciale; d) examinează periodic politicile comerciale ale statelor membre; e) cooperează cu Fondul Monetar Internațional, cu Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și cu instituțiile sale afiliate „în scopul asigurării unei mari coerențe în elaborarea politicilor economice la nivel mondial”.

Nucleul legislativ al sistemului O.M.C. este format din Acordul de la Marrakech privind constituirea Organizației, care cuprinde 16 articole și reglementează instituțiile organizației, precum și din patru anexe care conțin dispoziții de drept material.

Anexa 1 cuprinde acordurile comerciale multilaterale încheiate sub egida O.M.C., care sunt acceptate în bloc de statele membre și numai împreună cu Acordul de constituire a O.M.C., și anume: Acordurile Multilaterale privind Comerțul cu Mărfuri, inclusiv Acordul General pentru Tarife și Comerț (G.A.T.T. 1994) – care a înlocuit, începând de la 1 ianuarie 1995, G.A.T.T. 1947 (Geneva) – și Acordurile asociate¹ acestuia, Acordul General privind Comerțul cu Servicii (G.A.T.S.) și Acordul privind aspectele drepturilor de proprietate intelectuală legate de comerț (T.R.I.P.S.)².

¹ Acordurile Asociate G.A.T.T. sunt următoarele: (1) Acordul pentru implementarea Articolului VII din G.A.T.T. 1994 (evaluarea vamală), (2) Acordul privind inspecția pre-expediere, (3) Acordul privind barierele tehnice ale comerțului, (4) Acordul privind aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare, (5) Acordul privind procedurile de licențiere a importurilor, (6) Acordul privind măsurile de salvgardare, (7) Acordul privind subvențiile și măsurile compensatorii, (8) Acordul privind aplicarea articolului VI al G.A.T.T. 1994 (Antidumping), (9) Acordul privind măsurile relative la investițiile în comerț (TRIMs), (10) Acordul privind textilele și îmbrăcămintea, (11) Acordul privind agricultura, (12) Acordul privind indicațiile de proveniență.

² Anexa 1 C la Acordul de la Marrakech, conținând Acordul privind aspectele drepturilor de proprietate intelectuală legate de comerț (*Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights – TRIPS*), a fost publicată în M.O. nr. 360 bis/1994. A se vedea, pentru comentariu, C.I. Stoica, R. Dincă,

Anexa 2 conține Memorandumul de acord privind regulile și procedurile de reglementare a diferendelor, iar în anexa 3 este reglementat Mecanismul de examinare a politicilor comerciale. În anexa 4 sunt cuprinse acordurile comerciale plurilaterale încheiate sub egida G.A.T.T./O.M.C., a căror adoptare de către statele membre este facultativă¹.

O.M.C. a preluat de la G.A.T.T. 1947 și a perfecționat o serie de reguli fundamentale pentru liberalizarea comerțului internațional, dintre care menționăm: desfășurarea schimburilor comerciale internaționale în conformitate cu clauza națiunii celei mai favorizate și a tratamentului național (*i.e.* nediscriminarea între produsele autohtone și cele de proveniență străină); reducerea treptată și consolidarea tarifelor vamale; înlăturarea barierelor netarifare în calea comerțului, și anume, mai ales, eliminarea restricțiilor cantitative la import și export (contingentelor) și a obstacolelor tehnice, definirea unui sistem echitabil, uniform și neutru de stabilire a valorii vamale, eliminarea taxelor și formalităților vamale excesive, instituirea unor reguli uniforme de determinare a originii mărfurilor, reglementarea restrictivă și transparentă a autorizațiilor (licențelor) de import, supravegherea întreprinderilor de stat pentru ca acestea să acționeze conform principiului tratamentului non-discriminatoriu și al transparenței activității; instituirea unor măsuri de apărare împotriva concurenței neloiale, precum interzicerea politicii de dumping (*i.e.* reducerea artificială a prețurilor la export), delimitarea subvențiilor autorizate de cele interzise și reglementarea acțiunilor pe care statele membre le pot întreprinde pentru a contracara efectele negative ale subvențiilor și măsurilor compensatorii; acordarea unui tratament special și favorabil țărilor în curs de dezvoltare cu privire la măsurile tarifare și netarifare etc.

Cadrul legislativ al O.M.C. este foarte dinamic, acordurile care îl compun fiind renegociate periodic, iar alte acorduri sunt adăugate pachetului legislativ. În prezent, mai multe prevederi esențiale pentru dezvoltarea comerțului mondial, în domenii precum agricultura, liberul acces la piață, serviciile, libera circulație a mărfurilor, protecția mediului înconjurător, dumpingul, subvențiile, proprietatea intelectuală și soluționarea diferendelor etc., sunt negociate de peste 150 de state membre în cadrul Rundei Doha, care a debutat în Qatar în noiembrie 2001².

5.3. Fondul Monetar Internațional

Fondul Monetar Internațional (International Monetary Fund)³ a fost constituit prin Acordul adoptat la 22 iulie 1944 de Conferința monetară și financiară a Națiunilor Unite de la Bretton Woods, în același timp cu Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (B.I.R.D.), ca instituție specializată a O.N.U., și a început

Considerații teoretice și practice referitoare la efectele acordului TRIPS asupra sistemului de drept românesc, în R.D.C. nr. 7-8/2001, p. 168-200.

¹ Din categoria acordurilor comerciale plurilaterale, cuprinse în Anexa 4, sunt în vigoare Acordul privind comerțul cu aeronave civile și Acordul privind achizițiile publice.

² A se vedea http://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dda_e.htm.

³ A se vedea <http://www.imf.org/external/index.htm>. Pentru un studiu general, a se vedea J. Béguin, M. Menjucq (coord.), *op. cit.*, p. 37-39 și 79-90.

să funcționeze în anul 1947. România a aderat la Acordul privind F.M.I. prin D.C.S. nr. 493/1972¹. Numărul de membri ai F.M.I a crescut de la 45 în anul 1945 la 187 în 2011.

Potrivit art. I din Acord, scopurile F.M.I. sunt: (i) promovarea cooperării monetare internaționale printr-o instituție permanentă, care furnizează un mecanism de consultare și de colaborare privind problemele monetare internaționale; (ii) facilitarea extinderii și creșterii echilibrate a comerțului internațional, contribuind prin aceasta la promovarea și menținerea unor niveluri ridicate de angajare în muncă și de venituri reale, precum și la dezvoltarea resurselor productive ale tuturor statelor membre, ca obiective primordiale ale politicii economice; (iii) promovarea stabilității schimburilor, susținerea unor acorduri de schimb ordonate între statele membre și evitarea deprecierei schimburilor competitive; (iv) acordarea de asistență pentru stabilirea unui sistem multilateral de plăți pentru tranzacțiile curente între statele membre și eliminarea restricțiilor în schimburile internaționale, care împiedică dezvoltarea comerțului internațional; (v) crearea unui climat de încredere între statele membre prin punerea temporară a resurselor generale ale Fondului la dispoziția acestora, contra unor garanții adecvate, acordându-le astfel posibilitatea de a corecta dezechilibrele balanțelor lor de plăți fără a recurge la măsuri prejudiciabile pentru prosperitatea lor națională și internațională; (vi) ca urmare a celor de mai sus, reducerea duratei și scăderea nivelului dezechilibrelor în balanțele de plăți ale statelor membre.

F.M.I. a creat, în anul 1969, Drepturile Speciale de Tragere (D.S.T.), ca monedă fiduciară care poate fi folosită de către statele membre ca instrument de plată în tranzacțiile dintre ele sau în relațiile cu instituțiile internaționale desemnate de Fond, iar de participanții la comerțul internațional ca un coș valutar (unitate de cont) instituționalizat(ă) în clauzele asigurătorii împotriva riscurilor valutare pe care le inserează în contractele de comerț internațional pe care le încheie².

6. Acorduri internaționale cu vocație general-europeană

a) Dintre aceste acorduri, se impune a fi menționată în primul rând **Carta de la Paris pentru o nouă Europă**, adoptată la 21 noiembrie 1990 și semnată și de România³, alături de celelalte țări europene, S.U.A. și Canada, participante la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa.

Această carte, care atinge o paletă largă de aspecte politice, economice, sociale și culturale ale Europei contemporane, deschide, așa cum se arată în chiar preambulul ei, o nouă eră de democrație, pace și unitate, marcând sfârșitul perioadei de confruntare și divizare a continentului, și exprimă voința statelor semnatare de a întemeia relațiile dintre ele pe principiile respectului și cooperării.

Carta de la Paris, reunind voința statelor care dețin ponderea covârșitoare în volumul și structura schimburilor economice internaționale, consacră, în capitolul său privind „Cooperarea economică”, și principii care privesc în mod direct comerțul inter-

¹ Publicat în B.O. nr. 146/1972.

² A se vedea, cu privire la această funcție a D.S.T., Partea specială a prezentului tratat, în contextul analizei clauzelor specifice în contractele comerciale internaționale încheiate pe termen mediu și lung, *infra*.

³ Carta, împreună cu documentele anexă, a fost publicată în M.O. nr. 181/1991.

național. Astfel, se subliniază ideea fundamentală că o cooperare economică bazată pe economia de piață constituie un element esențial al relațiilor dintre statele semnatare și va contribui la construcția unei Europe prospere și unite. Instituțiile democratice și libertatea economică favorizează progresul economic și social, iar cooperarea în domeniul economic, al științei și tehnologiei reprezintă unul dintre pilonii importanți ai Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa. Statele semnatare își exprimă convingerea în necesitatea extinderii cooperării economice dintre ele și declară voința lor de a încuraja libera inițiativă, lărgirea și diversificarea comerțului, în conformitate cu regulile G.A.T.T.

b) Principiile Cartei de la Paris, în materia la care ne referim, au fost reluate, în sinteză, în **Documentele Conferinței la nivel înalt pentru securitate și cooperare în Europa** (Helsinki, 9-11 iulie 1992), respectiv în „Deciziile de la Helsinki”, Capitolul VII, „Cooperarea economică”¹.

Statele participante la această conferință – printre care și România – și-au propus ca obiectiv major, în domeniul cooperării economice, intensificarea cooperării între ele în vederea realizării unei dezvoltări economice durabile, precum și continuarea cooperării în sprijinirea acelor state participante care sunt angajate în procesul de tranziție spre economia de piață (pct. 1 din capitolul menționat).

7. Acorduri decurgând din calitatea României de membru al Uniunii Europene

7.1. *Tratatul de aderare (2005)*

Integrarea în Uniunea Europeană a constituit un obiectiv economic și politic major al României, care și-a găsit o consacrare expresă în Constituție, cu ocazia revizuirii acesteia din anul 2003², în art. 148.

Actul fundamental privind integrarea europeană a României este **Tratatul dintre statele membre ale Uniunii Europene și România privind aderarea Republicii Bulgaria și a României la Uniunea Europeană**³, semnat la Luxemburg la 25 aprilie 2005⁴. Tratatul a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2007⁵.

¹ Aceste „Documente” au fost semnate de România și publicate în M.O. nr. 312/1992.

² Constituția revizuită a fost republicată în M.O. nr. 767/2003.

³ Erau în acel moment membre ale U.E.: Franța, Germania, Italia, Belgia, Olanda, Luxemburg (din 1958); Marea Britanie, Irlanda și Danemarca (din 1973); Grecia (din 1981); Spania și Portugalia (din 1986); Austria, Finlanda și Suedia (din 1995); Cehia, Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Ungaria, Slovacia și Slovenia (din 2004).

⁴ Denumirea completă este Tratatul dintre Regatul Belgiei, Republica Cehă, Regatul Danemarcei, Republica Federală Germania, Republica Estonia, Republica Elenă, Regatul Spaniei, Republica Franceză, Irlanda, Republica Italiană, Republica Cipru, Republica Letonia, Republica Lituania, Marele Ducat al Luxemburgului, Republica Ungară, Republica Malta, Regatul Țărilor de Jos, Republica Austria, Republica Polonă, Republica Portugheză, Republica Slovenia, Republica Slovacă, Republica Finlanda, Regatul Suediei, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (state membre ale Uniunii Europene) și Republica Bulgaria și România privind aderarea Republicii Bulgaria și a României la Uniunea Europeană. Tratatul de aderare a fost ratificat de România prin Legea nr. 157/2005 (publicată în M.O. nr. 465/2005).

⁵ Înainte de intrarea în vigoare a Tratatului de aderare, România a avut calitatea de membru asociat, în temeiul Acordului european instituind o asociere între România, pe de o parte, și Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 1 februarie 1993, ratificat de România prin Legea nr. 20/1993 (M.O. nr. 73/1993), care a fost modificat și completat prin mai multe protocoale ulterioare.

**DRAGOȘ-ALEXANDRU SITARU
ȘERBAN-ALEXANDRU STĂNESCU**

DREPTUL COMERȚULUI INTERNAȚIONAL

Prof. univ. dr. DRAGOȘ-ALEXANDRU SITARU
Lector univ. dr. ȘERBAN-ALEXANDRU STĂNESCU

DREPTUL COMERȚULUI INTERNAȚIONAL

– TRATAT –

PARTEA SPECIALĂ

Ediția a II-a, revizuită și adăugită

Universul Juridic
București
-2017-

TITLUL IV

CONTRACTELE SPECIALE ÎN COMERȚUL INTERNAȚIONAL

SUBTITLUL I

CONTRACTUL DE VÂNZARE INTERNAȚIONALĂ DE MĂRFURI

CAPITOLUL 1

CONTRACTUL DE VÂNZARE INTERNAȚIONALĂ DE MĂRFURI, CONFORM CONVENȚIEI NAȚIUNILOR UNITE DE LA VIENA (1980)

SUBCAPITOLUL 1

Precizări prelabile. Domeniul de aplicare a Convenției. Dispoziții generale privind interpretarea, proba și forma contractului

Secțiunea 1

Precizări prelabile

1. Poziția vânzării internaționale de mărfuri în cadrul vânzării în materia comerțului. Adoptarea și structura Convenției de la Viena

Contractul de vânzare internațională de mărfuri constituie o specie a contractului de vânzare în materia comerțului¹, care se particularizează în mod esențial prin faptul că în cuprinsul său există un element de extraneitate specific. Acest element de extraneitate produce efecte la nivelul tuturor sau al majorității elementelor contractului de vânzare internațională, făcând ca acest contract să capete o fizionomie juridică și economică specifică.

Contractul de vânzare internațională de mărfuri constituie, la rândul său, o instituție juridică extrem de complexă, supusă unor reglementări internaționale diferite și, în lipsa sau în completarea acestora, prevederilor interne din sistemele de drept naționale care constituie *lex causae* în materie², precum și reglementărilor de *soft law*.

¹ A se vedea, ca studii generale privind contractul de vânzare comercială, anterior intrării în vigoare a noului Cod civil, mai ales I.L. Georgescu, *Drept comercial român. Teoria generală a obligațiilor comerciale. Probele. Contractul de vânzare-cumpărare comercială*, lucrare revăzută, completată și adusă la zi de I. Băcanu, E.L.L., 1994, p. 125-236. Pentru contractul de vânzare în materia comerțului după intrarea în vigoare a noului Cod civil, a se vedea St.D. Cărpenaru, *Tratat de drept comercial român*, ed. a 4-a, E.U.J., 2014, p. 459-499.

² A se vedea, ca studii generale privind vânzarea internațională de mărfuri, mai ales: Al. Deteșan, I. Rucăreanu, *Dreptul comerțului internațional*, Supliment Revista economică nr. 1/1976, p. 291-328;

Principala reglementare internațională în materie o constituie Convenția Națiunilor Unite asupra contractelor de vânzare internațională de mărfuri, elaborată sub auspiciile UNCITRAL și adoptată la Viena, la 11 aprilie 1980¹, ca act final al Convenției Națiunilor Unite, organizată cu acest scop, potrivit cu Rezoluția nr. 33/93 din 16 decembrie 1978 a Adunării Generale a ONU. România a aderat la Convenție prin Legea nr. 24/1991².

Convenția de la Viena a făcut obiectul analizei în literatura juridică română³ și străină⁴, iar practica aplicării ei a fost sintetizată în numeroase culegeri de

colectiv, V. Babiuc (coord.), *Răspunderea în contractul de vânzare-cumpărare internațională*, IEM, 1982; O. Căpățînă, în O. Căpățînă, B. Ștefănescu, *Tratat de drept al comerțului internațional. Vol. II. Partea specială*, E.A., 1987, p. 150-163; B. Ștefănescu, I. Rucăreanu, *Dreptul comerțului internațional*, E.D.P., 1983, p. 164-188; I. Macovei, *Instituții în dreptul comerțului internațional*, E.J., 1987, p. 237-269; C. Bîrsan, în C. Bîrsan, Dragoș A. Sitaru, *Dreptul comerțului internațional. Vol. II. Partea I*, Tipografia Universității din București, 1990, p. 181-243; M.N. Costin, *Contractul de vânzare comercială internațională. Concept. Caractere juridice. Cadrul legal*, în R.D.C. nr. 7-8/1997, p. 27-39.

¹ Titulatura oficială a Convenției este „United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods” (eng.), respectiv „Convention des Nations Unies sur les contrats de vente internationale de marchandises” (fr.). A se vedea, pentru textul Convenției, www.uncitral.org. Convenția este însoțită de o „Notă explicativă” a secretariatului UNCITRAL, care are caracter informativ, nefiind un comentariu oficial al Convenției, așa cum se menționează în mod explicit în cuprinsul său. Există un Comentariu al Secretariatului din 14 martie 1979 cu privire la proiectul Convenției, UN DOC. A/CONF. 97/5, publicat în Official Records, New York, 1981. Comentariul este accesibil și pe site-ul www.cisg-online.ch/cisg/materials-commentary.html.

² Legea a fost publicată în M.O. nr. 54/1991. A se vedea, pentru textul Convenției în limba română, și B. Ștefănescu, C. Ene, A.M. Lupulescu, B. Vartolomei, *Dreptul comerțului internațional. Documente*, E.L.L., 2003, p. 245-279.

³ A se vedea, ca studii generale privind Convenția de la Viena, în literatura juridică română, mai ales: Dragoș A. Sitaru, în V. Babiuc (coord.), *Răspunderea...*, op. cit., p. 279-295; I.L. Georgescu, op. cit., p. 236-249; V. Babiuc, *Dreptul comerțului internațional*, E.At.L., 1994, p. 113-129; N. Chirilă, *Convenția Națiunilor Unite asupra contractelor de vânzare internațională de mărfuri. Viena 1980*, vol. I, E.U.J., 2011; E. Iftime, I. Macovei, *Probleme ale Convenției Națiunilor Unite asupra Contractelor de vânzare internațională de mărfuri prin prisma Statelor desemnate*, în Analele Universității de Vest din Timișoara nr. 2/2012, seria Drept, p. 113-123; I. Macovei, *Tratat de drept al comerțului internațional*, E.U.J., 2014, p. 335-359; D.M. Șandru, *Interpretarea Convenției de la Viena asupra contractelor de vânzare internațională de mărfuri de către Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României*, în R.R.D.A. nr. 1/2016, p. 97-105.

⁴ Pentru literatura juridică străină, a se vedea, mai ales: Ph. Kahn, *La Convention de Vienne du 11 avril 1980 sur les contrats de vente internationale de marchandises*, în *Revue internationale de droit compare*, 1981, p. 951 și urm.; C.M. Bianca, M.J. Bonell, *Commentary on the International Sales Law: The 1980 Vienna Sales Convention*, A. Giuffrè Editore, Milan, 1987; J. Hannold, *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*, Kluwer Law and Taxation Publishers, Deventer & Boston, 1991; G.R. Ackerman, *U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, Boston, 1992; F. Enderlein, D. Maskow, *International Sales Law. United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods*, Oceana Publications Inc., 1992; B. Audit, *La vente internationale de marchandises. Convention de Nations-Unies du 11 avril 1980*, L.G.D.J., Paris, 1990; C. Witz, *Les premières applications jurisprudentielles du droit uniforme de la vente internationale*, L.G.D.J., Paris, 1995; V. Heuzé, *Traité des contrats. La vente internationale de marchandises. Droit uniforme*, L.G.D.J., Paris, 2000; J.M. Jacquet, Ph. Delebecque, *Droit du commerce internationale*, 3ème éd., Dalloz, Paris, 2002, p. 150-171; *Proceedings of the UNCITRAL-VIAC Joint Conference, 15-16 March 2005, Vienna: Celebrating Success: 25 years United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, pe http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_VIAC.html; P. Huber, A. Mullis, *The CISG: a new textbook for students and practitioners*, Ed. Sellier, European Law Publishers, 2007, pe <https://vismoot.pace.edu/media/site/about-the-moot/perspectives/HuberMullis.pdf>, și ed. a 2-a (2013); F. Ferrari, *Contracts for the International Sale of Goods: Applicability and Applications of the 1980 United Nations Sales Convention*, Martinus Nijhoff Publishers, 2011; S. Kröll, L. Mistelis,

jurisprudență¹.

Convenția conține patru părți, și anume: Domeniul de aplicare și dispoziții generale (Partea I); Formarea contractului (Partea a II-a); Vânzarea mărfurilor (Partea a III-a) și Dispoziții finale (Partea a IV-a). Conform dispozițiilor art. 92, orice stat poate, în momentul în care devine parte la Convenție, să declare că nu va fi legat de partea a II-a sau de partea a III-a a Convenției. România a aderat la întreaga Convenție și nu a făcut nicio rezervă sau declarație.

2. Caracterul prevederilor Convenției de la Viena

Prevederile Convenției au un caracter supletiv, dedus din textul art. 6, conform căruia „părțile pot să excludă aplicarea prezentei convenții sau, sub rezerva dispozițiilor art. 12, să deroge de la oricare din dispozițiile sale sau să le modifice efectele”.

Părțile pot proceda la excluderea Convenției fie în mod explicit, prin inserarea în contract a unei clauze în acest sens, fie implicit, prin referirea la o reglementare internă (de exemplu, dreptul intern al unui stat sau o anumită lege din acel stat) sau internațională, alta decât Convenția, în materie sau prin inserarea în contract a unei soluții diferite de cea prevăzută de Convenție, această din urmă modalitate fiind cea mai frecventă în practică. Înlăturarea de la aplicare a Convenției poate fi totală sau parțială, așa cum rezultă din articolul menționat.

Rolul voinței părților este esențial și pe planul determinării domeniului de aplicare personal al Convenției, așa cum vom vedea².

Trimiterea la o uzanță codificată nu exclude total Convenția, dacă uzanța reglementează numai anumite aspecte ale vânzării, așa cum este cazul, de pildă, al Incoterms.

Convenția nu este înlăturată de la aplicare atunci când părțile trimit la un sistem de drept pentru a reglementa numai aspectele pe care Convenția nu le acoperă, ca, de exemplu, transferul proprietății asupra mărfii vândute.

În cazul în care părțile nu o exclud însă în unul dintre modurile menționate, Convenția se va aplica cu putere de lege.

3. Importanța Convenției

Convenția de la Viena realizează un remarcabil compromis între reglementările principalelor sisteme de drept ale lumii, în materia vânzării internaționale de mărfuri, și anume mai ales între sistemul romanist (romano-germanic) și cel anglo-saxon (de „common law”), așa cum vom exemplifica pe parcursul expunerii, ceea ce a asigurat un succes remarcabil și aderență internațională relativ largă a Convenției.

P. Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, E. C.H. Beck, 2011; J. Béguin, M. Menjuq (coordonatori), *Droit du commerce international*, ed. a 2-a, E. Litec, Paris, 2011, p. 450-482; Schmitthoff, *The Law and Practice of International Trade*, de C. Murray, D. Holloway, D. Timson-Hunt, 12th ed., London, Sweet & Maxwell, 2012, p. 7-162 (passim); L.A. DiMatteo, *International Sales Law: A Global Challenge*, Cambridge University Press, 2014; P. Schlechtriem, I. Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, ed. a 4-a, Oxford, 2016.

¹ UNCITRAL publică jurisprudență (Case Law) privind aplicarea Convenției, accesibilă pe site-ul www.uncitral.org. Pentru una dintre cele mai recente culegeri de jurisprudență, a se vedea *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, ediția 2016, în http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG_Digest_2016.pdf.

² A se vedea *infra*, nr. 5.

Această realizare, ca și faptul că adoptă soluții moderne, compatibile cu exigențele actuale ale relațiilor comerciale internaționale, îndreptățesc afirmația că reglementarea uniformă de la Viena și-a realizat principalele sale obiective, exprimate în chiar preambulul Convenției, și anume eliminarea obstacolelor juridice în schimburile internaționale și favorizarea dezvoltării comerțului internațional.

Secțiunea a 2-a

Domeniul de aplicare a Convenției¹

4. Domeniul de aplicare temporal

Convenția a intrat în vigoare, pe plan internațional, la 1 ianuarie 1988, prin aplicarea prevederilor art. 99 alin. (1), iar parte la Convenție sunt 85 de state².

România a aderat la Convenție prin Legea nr. 24/1991³, așa cum am arătat, iar prevederile Convenției i-au devenit aplicabile începând cu 1 iunie 1992, în temeiul art. 99 alin. (2).

Convenția se aplică, în ceea ce privește partea privind formarea contractului, numai propunerilor de a contracta intervenite după intrarea sa în vigoare față de statele contractante, iar în ceea ce privește partea privind executarea, numai contractelor încheiate după intrarea sa în vigoare față de statele contractante, conform prevederilor art. 100. Se respectă, astfel, principiul neretroactivității aplicării Convenției (aplicării acesteia numai pentru viitor).

Conform dispozițiilor art. 99 alin. (3), Convenția de la Viena înlocuiește Convenția referitoare la legea uniformă asupra formării contractelor de vânzare internațională de obiecte mobile corporale, precum și Convenția referitoare la legea uniformă asupra vânzării internaționale de obiecte mobile corporale, ambele încheiate la Haga la 1 iulie 1964, convenții la care România nu a fost parte.

5. Domeniul de aplicare personal

5.1. Aspecte generale

Ratione personae, Convenția „se aplică contractelor de vânzare de mărfuri între părți care își au sediul în state diferite” [art. 1 alin. (1), enunțul], în cazurile prevăzute la lit. a) sau b). Aceste cazuri sunt, așadar, alternative. Condiția ca părțile să își aibă sediul în state diferite, așadar, contractul să aibă un caracter internațional, este comună ambelor criterii de aplicare personală a Convenției.

Convenția nu definește noțiunea de „sediul”, așa încât aceasta urmează a fi supusă dispozițiilor sistemului de drept indicat de norma conflictuală aplicabilă în materie. În cazul în care acesta este dreptul român, noțiunea este definită în art. 2.571 C. civ.

¹ A se vedea, în materie, S. Deleanu, *Unele considerații cu privire la domeniul de aplicare al Convenției Națiunilor Unite asupra contractelor de vânzare internaționale de mărfuri*, în R.D.C. nr. 1/1994, p. 94-102.

² Această cifră reflectă situația la data redactării prezentei lucrări. A se vedea, pentru stadiul ratificării, http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html.

³ Publicată în M.O. nr. 54/1991.

5.2. *Primul criteriu de aplicare personală a Convenției*

În primul rând, Convenția se aplică între părți care își au sediul în state diferite „când aceste state sunt state contractante” [art. 1 alin. (1) lit. a)].

„State contractante” sunt toate acelea care ratifică, acceptă, aprobă sau aderă la Convenție, conform prevederilor art. 91 din Convenție.

Din dispozițiile art. 1 alin. (1) lit. a) din Convenție, la care ne referim, rezultă că primul criteriu al internaționalității contractului de vânzare-cumpărare supus prevederilor Convenției este sediul părților în state contractante diferite.

O situație specială există în cazul în care părțile își au sediul în state contractante diferite, dar ele prevăd, printr-o clauză contractuală, că legea aplicabilă contractului de vânzare (*lex contractus*) este legea unui stat care nu este parte la Convenție. În acest caz, aplicarea Convenției este înlăturată, având în vedere caracterul supletiv al normelor sale, așa cum am văzut. În schimb, o localizare obiectivă a contractului de către instanța de judecată sau de arbitraj în sfera sistemului de drept al unui stat necontractant, prin aplicarea prevederilor art. 4 din Regulamentul Roma I (de exemplu, pentru că instanța a considerat că respectivul contract prezintă legături mai strânse cu legea aceluiași stat necontractant), nu duce la înlăturarea de la aplicare a Convenției, atât timp cât părțile își au sediul în state contractante diferite. Această concluzie rezultă din faptul că prevederile Convenției sunt obligatorii, dacă părțile nu au prevăzut altfel, și, în consecință, norma uniformă din art. 1 alin. (1) lit. a) trebuie aplicată de către instanțele naționale, de principiu, cu prioritate față de orice normă conflictuală.

5.3. *Al doilea criteriu de aplicare personală a Convenției*

În al doilea rând, Convenția se aplică contractelor de vânzare de mărfuri între părți care își au sediul în state diferite „când normele de drept internațional privat conduc la aplicarea legii unui stat contractant” [art. 1 alin. (1) lit. b)].

Din acest text, care lărgeste în mod considerabil sfera de incidență a Convenției, rezultă că aceasta este aplicabilă și atunci când, deși niciuna sau numai una dintre părți își are sediul pe teritoriul unui stat contractant, norma de drept internațional privat a țării forului trimite, prin punctul său de legătură, la sistemul de drept al unui asemenea stat. Atât timp cât Convenția nu distinge, rezultă că este admisibilă orice legătură a normei conflictuale, atât una subiectivă, constând în voința părților – care deci, printr-o clauză contractuală, pot trimite la legea unui stat contractant, ca *lex voluntatis*, făcând astfel aplicabile prevederile Convenției¹ –, cât și una obiectivă, precum marfa în tranzit internațional, locul încheierii sau executării contractului în state diferite etc. În cazul în care părțile au trimis la sistemul de drept al unui stat contractant, Convenția se aplică chiar dacă ele nu au menționat-o în mod explicit.

¹ Practica arbitrală internațională aplică această regulă în mod tradițional. A se vedea, de exemplu, Curtea Internațională de Arbitraj a CCI din Paris, Affaire no. 6653, publicată în *Clunet*, 1993, p. 1041. Această regulă a fost consacrată și în doctrina și în practica arbitrală română, în sensul că, odată cu alegerea legii române, a fost aleasă și Convenția, întrucât face parte din dreptul român. A se vedea M. Șandru, *op. cit.*, hotărârile citate la p. 98-99 și 103, precum și C. Arb.-C.C.I.R., Hot. nr. 158/2006, publicată în R.R.A. nr. 3/2007, p. 99-102, C. Arb.-C.C.I.R., Hot. nr. 258/2006, în R.R.A. nr. 3/2007, p. 102-105.

În cazul în care dreptul român este *lex causae*, aplicarea art. 1 alin. (1) lit. b) din Convenție este foarte posibilă, deoarece este admisă autonomia de voință a părților, iar, în lipsă, contractul este supus legii identificate pe baza criteriilor de drept internațional privat de localizare obiectivă a contractului (art. 3 și art. 4 din Regulamentul U.E. nr. 593/2008, supranumit „Regulamentul Roma I”).

Criteriul prevăzut la art. 1 alin. (1) lit. b) din Convenție are, conform art. 95, un regim juridic special, în sensul că orice stat poate declara, în momentul în care devine parte la Convenție, că nu este legat de acest criteriu. Într-un asemenea caz, rămâne aplicabil numai criteriul de la lit. a). România nu a făcut o astfel de declarație.

5.4. Concluzie privind aplicarea personală a Convenției

În concluzie, față de cele arătate mai sus, din interpretarea *per a contrario* a art. 1 alin. (1) lit. a) și b) de mai sus rezultă că această Convenție nu se aplică doar în ipoteza în care niciuna dintre părți nu își are sediul într-un stat contractant, iar litigiul este de competența unei instanțe aparținând unui stat care nu este parte la Convenție, a cărui normă conflictuală trimite la propriul său sistem de drept sau la sistemul de drept al unui stat terț necontractant.

5.5. Condiția pentru a funcționa criteriul sediului părților în state contractante diferite

Pentru a funcționa criteriul sediului părților în state contractante diferite, este necesar ca împrejurarea să fie cunoscută de către părți, cel mai târziu până în momentul încheierii contractului. Această cerință este exprimată în art. 1 alin. (2) din Convenție, care precizează că „nu se ține seama de faptul că părțile au sediul în state diferite, dacă acest fapt nu rezultă nici din contract, nici din tranzacții anterioare între părți, nici din informații furnizate de ele în orice moment anterior încheierii sau cu ocazia încheierii contractului”.

O asemenea situație există, de exemplu, în cazul în care ambele apar ca având sediul în același stat, dar una dintre ele este un comisionar care acționează pe seama unui comitent dintr-un alt stat, a cărui identitate nu o dezvăluie însă celeilalte părți. În această situație, Convenția nu se aplică.

5.6. Irelevanța altor criterii

Art. 1 alin. (3) precizează că „nici naționalitatea părților, nici caracterul civil sau comercial al părților contractului nu sunt luate în considerare pentru aplicarea prezentei convenții”.

De asemenea, adăugăm noi, nici alte criterii – cum sunt, de exemplu, ca marfa să fie în tranzit internațional (adică, în executarea contractului, să existe o livrare de marfă transfrontalieră), locul încheierii și/sau al executării contractului să fie în state diferite, oferta sau acceptarea să parvină din state diferite – nu sunt reținute în mod explicit pentru definirea internaționalității contractului, în sensul aplicării Convenției.

Cu toate acestea, oricare dintre criteriile menționate poate fi relevant în cazul celui de-al doilea criteriu de aplicare a Convenției, prevăzut de art. 1 alin. (1) lit. b), și

anume poate constitui punct de legătură pentru normele de drept internațional privat care să conducă la aplicarea legii unui stat contractant.

Prin prevederea potrivit căreia caracterul civil sau comercial al părților sau al contractului nu sunt luate în considerare pentru aplicarea Convenției, autorii reglementării internaționale au urmărit o extindere a sferei de incidență a Convenției asupra tuturor contractelor de vânzare internațională de mărfuri, indiferent de calificarea lor – drepturi civile sau comerciale – în diferitele sisteme de drept naționale.

5.7. Situațiile în care o parte are mai multe sedii sau nu are niciunul. Importanța noțiunii de „sediul” în cadrul Convenției

Cazurile speciale în care o parte are mai multe sedii sau nu are niciunul sunt reglementate, „în scopurile prezentei convenții”, în art. 10 lit. a) și b).

Conform lit. a) din acest articol, „dacă o parte are mai multe sedii, se ia în considerație sediul care are cea mai strânsă legătură cu contractul și executarea sa, ținând seama de circumstanțele cunoscute sau avute în vedere de către părți în orice moment înainte de încheiere sau cu ocazia încheierii contractului”.

Aplicarea acestui text prezintă importanță atunci când o parte are mai multe sedii, dintre care unul sau unele atrag aplicarea Convenției, dar altele nu. De exemplu, vânzătorul are un sediu în același stat cu cumpărătorul (și deci Convenția nu ar fi aplicabilă), dar are și un alt sediu în străinătate. Determinarea sediului relevant, în funcție de care se stabilește dacă este sau nu aplicabilă Convenția, se face după criteriul „legăturii celei mai strânse”. Sintagma „contractul și executarea sa” are ca scop de a exprima ideea că trebuie avut în vedere contractul în ansamblul său, adică atât oferta sau acceptarea, cât și executarea acestuia. Momentul de referință când se apreciază „circumstanțele cunoscute sau avute în vedere de către părți” este cel mai târziu acela al încheierii contractului. Așadar, dacă părțile au avut în vedere la data încheierii contractului că executarea acestuia se face la sediul uneia dintre ele din statul A, care este parte la Convenție, Convenția se va aplica, chiar dacă ulterior partea decide să-și execute obligația de la un alt sediu al său, din statul B.

Art. 10 lit. b) prevede că „dacă o parte nu are sediu, reședința sa obișnuită îi ține locul.

Determinarea sediului unei părți prezintă importanță în cadrul Convenției nu numai pentru determinarea sferei sale de aplicare personală, ci și pentru stabilirea altor efecte ale acesteia, așa cum vom vedea¹.

6. Domeniul de aplicare material (obiectul Convenției)

6.1. Convenția se aplică, în general, contractelor de vânzare de mărfuri

Domeniul de aplicare *ratione materiae* este prevăzut în art. 1 alin. (1) (enunțul), potrivit căruia „prezenta convenție se aplică contractelor de vânzare de mărfuri (...)”.

¹ Astfel, de exemplu, noțiunea de „sediul” este relevantă în art. 12 (precit.), art. 20 alin. (2) (calculul termenului de acceptare), art. 24 (ajungerea la destinatar), art. 31 lit. c) (locul predării mărfurilor), art. 42 alin. (1) lit. b) (drepturile terților întemeiate pe proprietatea intelectuală), art. 57 alin. (1) lit. a) (locul plății prețului), art. 69 alin. (2) (transferul riscurilor).

Convenția nu definește noțiunea de „contract de vânzare”, dar trăsăturile esențiale ale acestuia rezultă din reglementare și, mai ales, din enumerarea obligațiilor părților, în art. 30 și art. 53, așa cum vom vedea pe parcursul analizei.

De asemenea, Convenția nu definește noțiunea de „marfă”. Din întreg spiritul Convenției rezultă însă că obiectul său de reglementare îl constituie vânzările de bunuri mobile corporale. Această idee rezultă implicit din faptul că prezenta Convenție le înlocuiește pe cele de la Haga, din 1964, care se refereau, chiar în titlul lor, numai la vânzările de bunuri (obiecte) mobile corporale, așa cum am arătat.

Reglementând domeniul de aplicare a Convenției, art. 2-4 acoperă două categorii de situații: în primul rând, enumeră tipurile speciale de contracte de vânzare, în funcție de obiectul lor, care formează sau, dimpotrivă, nu formează obiectul Convenției, iar, în al doilea rând, precizează aspectele privind contractul de vânzare care intră și care nu intră sub incidența Convenției. Acestea sunt aspectele de care ne ocupăm în următoarele două subpuncte.

6.2. Aplicarea Convenției în funcție de tipul contractului de vânzare

6.2.1. Tipuri de contracte de vânzare la care Convenția se aplică

Sunt considerate vânzări și, ca atare, sunt supuse prevederilor Convenției „contractele de furnizare de mărfuri ce urmează a fi fabricate sau produse” [art. 3 alin. (1)]. Convenția se referă la contractele de vânzare având ca obiect bunuri viitoare.

Această prevedere este firească, deoarece bunurile viitoare pot face obiectul contractului – dacă sunt determinate sau determinabile, așa cum rezultă din prevederile art. 14 alin. (1), art. 19 alin. (3) și din alte texte ale Convenției –, cu atât mai mult cu cât asemenea bunuri sunt foarte frecvente în contractele de vânzare internațională de mărfuri.

6.2.2. Tipuri de contracte de vânzare la care Convenția nu se aplică (art. 2)

Conform dispozițiilor art. 2, Convenția nu cărmuiește următoarele tipuri speciale de vânzări:

a) „de mărfuri cumpărate pentru folosința personală, familială sau casnică, în afară de cazul în care vânzătorul, în orice moment înainte de încheiere sau cu ocazia încheierii contractului, n-a știut sau nu s-a considerat că știe că aceste mărfuri erau cumpărate pentru o astfel de folosință”.

Această excepție de la aplicarea Convenției se referă la vânzările pentru consum și este întemeiată pe scopul pentru care marfa se cumpără. Ea este justificată având în vedere faptul că asemenea operațiuni, în majoritatea sistemelor de drept (inclusiv în cel român), nu constituie activități de comerț și sunt supuse reglementărilor – relativ diferite de la țară la țară – privind protecția consumatorilor.

Faptul că o persoană fizică este cea care cumpără bunul nu exclude aplicarea Convenției atunci când aceasta cumpără pentru uz comercial¹.

¹ A se vedea, în acest sens, Comentariul Secretariatului aferent art. 2, pct. 2. Comentariul exemplifică cu următoarele situații care intră sub incidența Convenției: cumpărarea unui aparat foto de către un fotograf profesionist pentru uzul comerțului său, cumpărarea de obiecte de toaletă de către un comerciant pentru uzul angajaților săi.